

LBRIS

We know
books

JOSHUA COHEN

CLANUL NETANYAHU

○ *relatare a unui episod minor și
chiar neglijabil din istoria unei familii
foarte faimoase*

Traducere din limba engleză și note
de Dragoș Ciocăzan

**EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2025**

ALO CRIZĂ DE IDENTITATE, îmi pare rău pentru tine, dar singura ta opțiune este să-ți limpezești conștiința și să te alături Poporului Oamenilor în lupta noastră comună împotriva poluării și tehnologiei; în caz contrar, nu-ți rămâne decât să-ți petreci restul vieții plângând după un trecut care, hai să fim sinceri, n-avea cum să fie atât de grozav dacă aici ne-a adus. Tot ce crezi tu că există n-a existat niciodată, inclusiv eul tău, dacă ai crezut vreodată că-l poți schimba. Recunoaște, chiar și Cunoașterea însăși trage să moară, și când cel din urmă evreu bătrân, ultimul dintre voi va fi la fel de mort ca (((Dumnezeu))), această trufașă lesbiană non-binară, **DA, LESBIANĂ, VA DANSA GOALĂ PUȘCĂ PE MORMÂNTUL LUI.**

J.C.,
New York City,
2020

Cuprins

CAPITOLUL I	9
CAPITOLUL II	39
CAPITOLUL III	59
CAPITOLUL IV	67
CAPITOLUL V	95
CAPITOLUL VI	115
CAPITOLUL VIII	153
CAPITOLUL IX	183
CAPITOLUL X	199
CAPITOLUL XI	213
CAPITOLUL XII	233
Sursa de inspirație, mulțumiri & recunoștință	257

Numele meu este Ruben Blum și, da, sunt *istoric*. Destul de curând, mă gândesc, voi fi *de domeniul istoriei*. Prin asta înțeleg că voi muri și voi deveni eu însumi istorie, printr-o mai puțin obișnuită transformare a cărei înțelegere este rezervată doar savanților pur-sânge. Avocații mor și nu se transformă în lege, doctorii se sting și nu devin medicină, iar profesorii de chimie sau biologie trec „dincolo” și se transformă conform legilor chimiei și biologiei, se mineralizează în acord cu legile geologiei, se contopesc cu știința lor, la fel de sigur fiind și că matematicienii devin simple date statistice. Prin același proces trecem și noi, istoricii — din câte cunosc, suntem singurii din domeniul științelor umane care ne putem lăuda cu asta, singurii care devin ceea ce studiază; îmbătrânim, ne veștejim, mergem anevoie și aduși de spate, prizonieri ai trupului material, până când viața noastră alunecă în trecut, pentru a fuziona cu însăși substanța timpului. Sau poate evreul din mine gândește astfel... Neevreii cred în Cuvântul care devine Trup, evreii cred în Trupul care devine Cuvânt, o întruchipare mai naturală, mai rațională...

Ca o prelungire a introducerii, voi cita acum o remarcă făcută de cel-al-cărui-nume-va-rămâne-nerostit,

pe atunci președinte al Asociației Americane de Istorie, când l-am întâlnit la un simpozion, pe vremea studenției, imediat după cel de Al Doilea Război Mondial: „Ah, mi s-a adresat, strângându-mi încet mâna, Blum, ai spus? Un istoric evreu?”

Deși, cu siguranță, spusele sale aveau rostul de a mă lua peste picior, nu au reușit decât să-mi sporească starea de încântare, și chiar și acum, când scriu aceste rânduri, mă trezesc zâmbind la amintirea lor. Apreciez imprecizia lui fortuită și modul în care dublul înțeles poate funcționa ca un test psihologic: „«Un istoric evreu» – când auzi asta, ce faci, o iei de bună? Ce imagine îți vine în minte?” Ideea este că epitetul aplicat este deopotrivă corect și incorect. Eu sunt un istoric evreu, dar nu un *istoric al evreilor* – nu am fost niciodată unul, profesional vorbind. De fapt, sunt un istoric american – sau mai degrabă am fost. De curând, după cincizeci de ani de carieră universitară, m-am pensionat, renunțând la postul de profesor de istorie economică americană la catedra înființată în memoria lui Andrew William Mellon la Universitatea Corbin din Corbindale, New York, și mi-am găsit locul în inima uneori rurală, alteori de-a dreptul sălbatică a districtului Chautauqua, la oarecare depărtare de țărmurile Lacului Erie, printre livezi de meri, stupine și mici ferme de lapte – sau în ceea ce, cu dispreț, ignoranții new-yorkezi în ale geografiei se încapățânează să numească „nordul statului”. (Eu însumi am fost cândva unul dintre acești orașeni și, deși vechea și înțeleapta zicală că profesorii au mai multe de învățat de la elevii lor decât invers este întru totul falsă, am reușit să înțeleg asta încă de la început: nu te referi niciodată la Corbindale ca la un ținut situat în „nordul statului”).

Chiar dacă inițial mi-am concentrat atenția asupra economiei pre-americane, a perioadei coloniale britanice, reputația mea, așa cum și câtă este, a fost clădită pe

studiul a ceea ce se numește acum „analiza sistemelor de impozitare” și, mai ales, pe cercetările mele privind istoria influenței politicii fiscale asupra științelor politice și a revoluțiilor politice. Cu siguranță, nu m-am simțit niciodată în largul meu pe acest teren, dar mi s-a părut, totuși, foarte accesibil. Aș putea spune mai degrabă că acest teritoriu nu a existat până când l-am descoperit eu și, ca un Columb buimac și șovăielnic, mi s-a dezvăluit doar pentru că era acolo. Când am intrat în mediul academic, America era deja suprasaturată cu date, chiar și istoria economică americană avea aceeași problemă, iar eu am avut întotdeauna o înclinație pentru cifre. Asumarea studiului istoriei impozitelor m-a scos din „ghetoul” schimburilor economice din era colonială și, în cele din urmă, chiar din America însăși, purtându-mă în orașele-stat europene, în lumea taxelor feudale, a zeciuielii bisericii, a instituirii taxelor vamale și a tarifelor comerciale în Antichitate... până la Piatra de la Rosetta sau chiar la Biblie, acestea din urmă – lucru uitat de majoritatea oamenilor – nefiind altceva decât documente fiscale... Ce altceva la fel de important ar mai fi de adăugat? Aș vrea să știu. Dar vom ști vreodată? Obişnuiam să-mi încep unele cursuri parafrazându-l pe Twain – el însuși îl parafraza pe Franklin, care, la rândul lui, probabil că îi plagiasse fără să-și dea seama pe britanici: „...despre nimic nu se poate spune că este sigur pe lumea asta, cu excepția morții, a taxelor și a termenelor de plată ale facturilor tale...”

Aș vrea să cred că profesia aleasă m-a ajutat să mă adaptez mai bine decât majoritatea oamenilor la interpretarea selectivă a faptelor și la felul în care fiecare epocă sau mișcare ideologică reușește să-și creeze propriile concepte particularizate astfel încât să se potrivească obiectivelor sale și să se autoevalueze la superlativ – de la celebra afirmație a lui Washington „Eu nu pot minți” după ce îi dăruise tatălui său toporul cu

care îi tăiasă cireșul din curte, la filmul asasinării lui Kennedy, un alt cireș retezat în transmisiune directă la televizor, care a lăsat impresia că mafia, CIA, KGB și Marilyn Monroe și-au dat întâlnire, cu toții, la un *pow wow*¹ într-un separeu de la The 21 Club. Varianta mea de „alege-ți propria interpretare a istoriei” este chiar partea academică a biografiei mele, care poate fi găsită online. Iertați-i unui bătrân rigurozitatea uneori exagerată: intrați pe Corbin.edu, dați clic pe Facultate, pe Departamentul de istorie, apoi pe numele meu și îmi veți găsi CV-ul, burdușit doar cu detaliile care mi s-au părut mai importante: cele nouă titluri de Profesor emerit (1968, 1969, 1989, 1992, 1999, 2000, 2001), premiul *Istoricul anului* al Asociației Istoricilor Americani (1993), diplomele de onoare primite de la Bursa din Londra și de la Universitatea Națională din Singapore, o listă de publicații în care mi-au apărut articole și studii, precum și o bibliografie relativ actualizată. Printre cărțile mele aflate încă la dispoziția cititorilor se numără: *A General History of Taxation (O istorie generală a impozitării)*; *Taxation Without Representation: A History of America in Ten Taxes (Impozitarea fără reprezentare: o istorie a Americii în zece taxe)*; *Import Quotas, Export Subsidies: A Journey through Non-Tariff Barriers to Trade (Cote de import, subvenții la export: o călătorie dincolo de barierele netarifare în calea comerțului)*; *Embargo: A History (Embargo: O istorie)*; *Blood Money: The Taxation of Slavery (Bani însângerați: Taxarea sclaviei)* și *George Sewall Boutwell: Abolitionist, Suffragist, and Father of the IRS (George Sewall Boutwell: aboliționist, adept al votului universal și părintele IRS)*.

N-aș vrea să fiu greșit înțeles: sunt mândru de aceste realizări sau, mai bine zis, am fost obișnuit să spun

¹ Ceremonie tradițională practică, într-o formă sau alta, de mai multe triburi de indieni nord-americani, în care se dansează, se cântă și sunt onorate tradițiile străbunilor. (În limbaگونکین în textul original) (n.tr.)

sau chiar să cred că sunt mândru de ele, mai ales pentru că fiecare linie trasă pe răbojul realizărilor mele în continuă extindere trebuia să mă poarte cât mai departe de originile mele – de la acel Ruvn Yudl Blum, născut în 1922 în Bronx din imigranți evrei veniți de la Kiev, care aveau să mă ridice la nivelul clasei de mijloc. S-au asigurat că primesc o educație bună, trimițându-mă la școli bune și acoperindu-mă cu ocări nerușinate, strigate în idiș atunci când m-am transformat într-un intelectual.

A doua zi după atacul de la Pearl Harbor, m-am căsătorit cu iubita mea din liceu și am fost recrutat în armata americană, care m-a numit funcționar financiar, deoarece aproape absolvise un curs de contabilitate (mă înscriisesem la insistențele familiei mele), aveam o postură defectuoasă (sufeream de o scolioză ușoară, cu o curbura de douăsprezece grade) și mă mândream cu abilități ieșite din comun în privința scrisului la mașină (șaptezeci și șase de semne pe minut). Războiul a trecut fără să fiu nevoit să-mi părăsesc țara, petrecându-mi cea mai mare parte a timpului bătând la mașină fraze pompoase și elegante – din delicata lirică a lui T. S. Eliot (*Lumânarea își fumează sfârșitul/ Se stinge. Pe Rialto odată*) ori a lui Ezra Pound (*Usura ucide pruncul în pântec/ Îl oprește pe tânăr din curtare*) și adunându-le apoi în micuțe jurnale de care mai târziu mă rușinam – sau buchisind state de salariu și plata cheltuielilor de călătorie între Fort Benning și Fort Sill.

Imediat după terminarea războiului, m-am înscris la CUNY¹, unde vaga mea înclinație către științele umaniste, în special către literatură, a fost ferm reorientată din cauza anumitor presiuni puternice (din partea părinților, mai exact), pentru a urma o carieră în domeniul cifrelor. Am fost nevoit să accept următorul

¹ The City University of New York/Universitatea de Stat din New York. (n. tr.)

compromis: preferința mea pentru literatură s-a transformat în istorie, preferința tuturor celorlalți pentru contabilitate a devenit economie, iar America... a continuat să existe. Am rămas la CUNY până la absolvire și, după chinuri disperate în împărăția morții, am devenit primul evreu angajat vreodată de Colegiul Corbin (pe atunci, Universitatea Corbin era încă un colegiu) și când spun asta nu mă refer la primul evreu din Departamentul de Istorie al Colegiului Corbin, ci, din informațiile mele, primul evreu din întreaga școală-facultate, incluzând aici și studenții.

Excelentul critic de care nimeni nu își mai amintește acum, Van Wyck Brooks, a inventat sintagma „istorie selectivă” pentru a desemna un trecut pe care fiecare intelectual american „modern”, dislocat, dezrădăcinat este nevoit să-l creeze pentru el/ea/ei înșiși, astfel încât să dea un sens prezentului și să contureze o direcție pentru viitor. Îmi venea în minte această expresie ori de câte ori conduceam pe Van Wyck Expressway, târându-mă de la aeroport spre oraș, la părinții mei, deopotrivă frustrat și bucuros că am întârziat; altfel spus, uram traficul aglomerat, dar mă bucuram nespus că în acest mod amânam întâlnirea cu ei. Știam ce mă așteaptă, nesfârșita săcăială, cerșit de favoruri și interminabile relatări ale conflictelor de cartier: „Îți vine să crezi ce a spus doamna Haber? (nu aia, cealaltă doamnă Haber!), ai aflat ce s-a întâmplat cu Gartner (nu ăla căruia tocmai i-a murit nevasta, cel cu fața plină de bube și cu copilul bolnav de poliomielită!)”; bagatelizând sau supraevaluând păcatele măcelarului, brutarului sau băcanului, de care, desigur, toți aceștia se căiau, tenacitatea rabinilor de a obține donații – cu alte cuvinte, toată cumplita apăsare a ceea ce consideram a fi „un trecut inutil”, trecutul evreiesc de care scăpasem intrând în păgâna lume academică și retrăgându-mă printre dealurile și vâlcelele pădurii mele pașnice, din preajma Niagarei.

Pe scurt, de-a lungul întregii mele vieți – de fapt, până de curând, când o serie de leziuni la picioare și la sold m-au constrâns să înlocuiesc, pe termen nedefinit, libertatea de mișcare cu rigiditatea –, nu am găsit vreun sprijin în originile mele, și am profitat de orice ocazie pentru a le ignora, atunci când nu le-am putut nega.

Am venit pe lume cu o piele nu tocmai deschisă la culoare, însă pe măsură ce am crescut, a devenit din ce în ce mai groasă; într-o perioadă de criză, într-un cartier evreiesc care se învecina cu cele ale irlandezilor și italieților, era mai mult decât necesar. Pe străzile lăturalnice de lângă Grand Concourse¹ se petreceau fapte greu de închipuit, dar spre deosebire de unii dintre cei de o seamă cu mine, nu aveam o fire de luptător. În schimb, fusem învățat să răspund provocărilor în maniera lui Iisus Hristos, de răstignirea căruia am fost acuzat de nenumărate ori. Luat peste picior, batjocorit, întorceam și celălalt obraz, sperând că va fi bine, dar așteptându-mă la ce e mai rău și înțelegând că, deși viața îmi era plină de necazuri, n-aș fi avut nicio ușurare, nu m-aș fi simțit răzbunat și, cu siguranță, nu mi-aș fi recăpătat demnitatea dacă, vreodată, mi-ar fi trecut prin cap să mă plâng. Fiind singura familie de evrei din neînsemnatul nostru cătun situat în partea greșită a ținutului Catskills, în atmosfera postbelică, noi, cei din familia Blum (eu, soția mea Edith, fiica mea Judith), ne confruntam permanent cu jigniri. Ca să fiu sincer, aceste reacții nu etalau violența orașenilor, fiind în general mai degrabă pașnice decât agresive, iar ceea ce ne-a ajutat să le îndurăm nu era atât curajul lăuntric, cât gândul că, totuși, niciunul dintre noi nu era doamna Johnson (femeia care ne făcea curățenie o dată pe săptămână) sau vreunul dintre oameții de serviciu, grădinarii sau lucrătorii de la bufetul Colegiului, pentru că nu eram negri sau, cum se spunea atunci, „cioroi” sau „negrotei” (Edith și cu mine aveam

¹ Grand Concourse – district în Bronx, New York (n. tr.)

vârsta la care spuneam „cioroi” în vreme ce generația lui Judy folosea termenul „negrotei”). Cel puțin eu și Edith nu ne-am îndoit niciodată că glumele stupide despre zgârcenie ale depanatorului Maytag – cel care ne repara aparatura electrocasnică – erau arme cât se poate de neprimejdioase și ineficiente din arsenalul antisemitismului: nu suficient de nocive încât impertinența să le facă să pară nerespectuoase față de memoria strămoșilor. La urma urmei, grecii sugrumau nou-născuții evrei cu propriul cordon ombilical; romanii jupuiaua carnea înțelepților cu ajutorul periilor și pieptenilor înroșiți în foc; Inchiziția a folosit estrapada¹ și tragerea pe roată; naștii au apelat la gaz otrăvitor și la incineratoare. În comparație cu acele „rafinat” metode de tortură, ce rău putea face o glumă de genul „Câți evrei poți înghesui într-o mașină?” sau chiar niște cuvinte precum „jidani” sau „ovreiaș”, rostite cu gura schimonosită de ură? Cât de mult să conteze că, atunci când am adus elegantul nostru Pontiac în garajul din Corbindale, bătrânul mecanic cu fața pătată de cuperoză și-a scos mâna slinoasă din buzunarul salopetei ca să-mi ia banii, pentru ca apoi să îmi spună în timp ce mă mângâia pe creștet: „Mi se pare mie sau ți-au mai crescut coarnele de când nu ne-am văzut?”. Cel mai des, Edith și cu mine, în calitatea noastră de cei dintâi evrei stabiliți în Corbindale, ne-am confruntat cu un soi de condescendență abia schițată: sentimentul că ar fi trebuit să fim recunoscători pentru că ne aflam acolo, că fuseserăm acceptați, că ni se permisesse să pătrundem în lumea lor. Eram abordați cu un aer de superioritate, urmăriți, iscodiți, studiați. O pacoste pentru

¹ Metodă de tortură prin care victima era legată cu mâinile la spate de o frânghie trecută printr-un scripete. După ce era ridicată în aer, i se dădea brusc drumul, dar căderea era oprită cu puțin înainte ca victima să atingă pământul cu picioarele. Șocul provoca dizlocarea mâinilor din umeri, însoțită de o durere atroce.

unii și o ciudățenie pentru toată lumea. Ne-am simțit respinși mai ales la început, atunci când Clubul de golf și badminton din Corbindale a pretins, de mai multe ori, că ne-a rătăcit cererile de înscriere (iar când au decis în sfârșit să ne admită, ne pierduserăm noi interesul), sau din cauza hărțuirii constante din vacanțele de primăvară, practicate de colegii mei care, confundându-mi bursa cu eventualele mele cunoștințe practice, mă implorau să-i ajut să-și „aranjeze” impozitele, sau nelipsitele petreceri din vacanța de iarnă în timpul cărora Edith și cu mine eram tratați ca niște retardați cu caș la gură, care habar n-aveau cine sunt Rudolph, Blitzen și Donner sau ce anume să facă cu buzele lor sub vâsc. E adevărat că la prima petrecere de Crăciun la care participaserăm vreodată, organizată de Departamentul de Istorie de la Corbin (cu un an înainte să aibă loc evenimentele despre care voi povesti în continuare), am fost rugat de șeful departamentului, Dr. George Lloyd Morse – acum plecat dintre noi – să intru în pielea lui Moș Crăciun, îmbrăcând costumul roșu și împărțind cadouri: „A fost ideea genială a soției mele, o inspirație pe care doar la jocul de bingo o poți avea”, mi-a explicat el, „și asta pentru că ai o barbă adevărată, cum avea tatăl ei... știi, pe vremea lui era ceva cât se poate de obișnuit, însă acum vezi din ce în ce mai rar, ceea ce e păcat, pentru că o barbă adevărată e mult mai respectabilă și mai naturală decât una falsă... Știam că este o idee bună să angajez un bărbat cu barbă și mustați, iar dacă astfel îmi fac fericită soția... cu atât mai bine. Ca să nu mai spun că, dacă vei purta cum se cuvine straietele lui Moș Crăciun și îți vei intra în rol, îi vei face pe toți să se simtă liberi să sărbătorească din plin Crăciunul, să se bucure în voie.” Îmi amintesc cum mă învârteam prin încăpere, târând după mine sacul făcut dintr-o față de pernă, doldora de cuțitașe pentru deschis scrisori – pumnale în miniatură, gravate cu sigiliul școlii (un corb pe acoperiș, ținând în plisc o ramură de măslin)

și cu deviza *Petite et dabitur vobis*¹, care îmi lăsa în palme creștături asemenea unor stigmat, în timp ce le împărțeam celor adunați. Apoi, în acea seară, odată ajuns acasă, încă în costumul care trebuia predat dimineață profesorilor de la Arte Teatrale – pentru ca Departamentul de Engleză să-l folosească la petrecerea lor –, mi-am spălat rănilor și talcul care-mi albea barba, apoi m-am bărbierit până la piele... (Înainte de a continua, cred că merită menționat că, atunci când am început să predau la Corbin, școala tocmai devenise mixtă, iar numărul total de elevi de culoare era zero. Până când m-am pensionat însă, școala avea atât o Uniune a Studenților Africani, cât și o Uniune a Studenților Afro-Americanii, o Alianță pentru Protejarea Hispanicilor Queer și un Grup Operativ pentru Siguranța Transsexualilor. Uralele de la mitingul de încurajare, care odinioară relua scandările indigenilor – „Strigătul de luptă al irochezilor”, „Urletul de atac al indienilor din Allegheny” – au fost anulate; iar statuia fondatorului Colegiului, întreprinzătorul cu puternice legături cu gruparea politică Tammany² și fost lider al Consiliului Căilor Navigabile de Stat din New York, Mather Corbin, cel ce obișnuia să domnească în Quad³ fără remușcări și fără teamă, are acum o placă interactivă pe soclu, care definește sclavia și munca forțată a imigranților pentru a-și plăti datoriile „incompatibile cu valorile Colegiului” și „problematice”. Toate aceste schimbări sunt cu siguranță remarcabile; totuși, nu se poate contesta faptul că tinerii de astăzi sunt mai empatici ca niciodată. Recunosc că nu știu cum să înțeleg acest fenomen și am încercat să-l abordez „din punct de vedere economic”, punându-mi întrebarea dacă nu cumva o creștere a sensibilității față de aceste

probleme a dus la o scădere a discriminării sau, mai degrabă, dacă o scădere a discriminării a avut ca rezultat o creștere a receptivității cu privire la momentul, locul și modul în care apare aceasta. Sau, poate ar trebui să spun, la momentul, locul și modul în care este percepută ca având loc în interiorul unui corp studențesc a cărui lăudabilă înclinație spre acceptare a fost cultivată într-o cultură a nemulțumirii pe care, personal, o consider o anatemizare. Extrem de mulți dintre foștii mei studenți – în special cei din ultima mea perioadă de la catedră – au fost atât de toleranți față de fragilitățile și resentimentele psihosociale ale altora, încât au devenit ei înșiși greu de tolerat, niște boboci Torquemada¹, sau niște imaturi Savonarola², găsim defecte de exprimare la aproape fiecare remarcă, identificând bigotism și prejudecăți peste tot. Nu vreau să-mi amintesc războaiele din campus, acele „conflicte sângeroase” pentru drepturi egale, începute – așa cum s-au declanșat atâtea și atâtea dintre cele mai importante bătălii privind libertățile civile în America – avându-i pe evrei în prima linie. Și, cu siguranță, nu vreau să se creadă că așa afirma că fiecare student din zilele noastre se grăbește să apese pe trăgaci, ori ia lucrurile prea personal, sau privește suspicios intențiile bune, sau că așa spune că misoginia, rasismul, homofobia și altele asemenea au fost eliminate complet din viața din campus. Eu amintesc doar că, pentru generația mea, un evreu ar fi fost norocos să treacă drept alb, culoarea cea mai detestată fiind cea roșie, că pronumele de politețe nu reprezenta o prioritate, iar pentru fiecare minoritate, dincolo de vestimentație, cea mai sigură protecție era asimilarea, nu diferențierea.)

¹ *Cereți și vi se va da* – în limba latină în textul original (n. tr.)

² Tammany Hall, grupare politică din New York, bănuită a fi implicată în acte de corupție și influențare a mediului politic, în vederea obținerii de avantaje în afaceri. (n. tr.)

³ Patrulaterul – denumirea colocvială a zonei Manhattan (n. tr.)

¹ Tomàs de Torquemada, cleric catolic (evreu convertit la creștinism), fondatorul și primul conducător al Inchiziției (n. tr.)

² Girolamo Savonarola, călugăr dominican, critic al moravurilor clerului catolic și propovăduitor al necesității reformelor în Biserica Romano-Catolică (n. tr.)